

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro drogy

(COM(2022) 18 final – 2022/0009 (COD))

(2022/C 323/15)

Zpravodajka: **Milena ANGELOVA**Spolupravodajka: **Małgorzata BOGUSZ**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada, 11. 3. 2022 Evropský parlament, 7. 3. 2022
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	3. 5. 2022
Přijato na plenárním zasedání	18. 5. 2022
Plenární zasedání č.	569
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	202/1/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá návrh na zřízení Agentury Evropské unie pro drogy (EUDA), který je zakotven ve strategickém rámci stanoveném Strategií EU pro oblast drog na období 2021–2025 ⁽¹⁾ a protidrogovým akčním plánem EU na období 2021–2025 ⁽²⁾. Výbor souhlasí s posílením jejího mandátu, jehož účelem je umožnit rychlou, koordinovanou a účinnou reakci na rostoucí výzvy, které souvisejí s šířením drog a nedovolených látek, jejichž trh je mimořádně odolný. Vyzývá k rozhodným opatřením, která by měla nejen zamezit obchodování s těmito látkami, ale rovněž co nejvíce bránit jejich užívání, a – což je stejně důležité – pomáhat těm, kteří jsou těmito látkami dotčeni nebo jsou na nich závislí, aby se vyléčili a znovu se začlenili do společnosti, přičemž nikdo by nezůstal opomenut.

1.2. EHSV poukazuje na význam rovného přístupu a aktivního začleňování všech v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a kvalitních pracovních míst, a uznává, že mladí lidé, kteří nepracují ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, a nezaměstnané a marginalizované osoby jsou pro obchodníky s drogami nejsnazším cílem. Zdůrazňuje, že v tomto procesu mají důležitou úlohu společná opatření sociálních partnerů a organizací občanské společnosti, a to nejen na celostátní úrovni, ale i na úrovni regionální a místní. Vyzývá k prosazování, podporování a financování těchto opatření.

1.3. EHSV vyzdvihuje úlohu sociálních partnerů a organizované občanské společnosti ve všech fázích boje proti šíření a užívání drog a nedovolených látek a zvláště v rámci informačních a osvětových kampaní, které občany seznamují se škodlivými účinky užívání drog a s rizikem spojeným s těmito látkami a informují je o tom, kde a jakým způsobem získat pomoc a podporu v případě, že přišli s těmito látkami do styku či jsou na nich závislí.

1.4. EHSV vítá, že má budoucí agentura EUDA plnit větší úlohu v oblasti koordinace a prevence, a konstatuje, že v souvislosti s touto činností mají nezbytnou úlohu vnitrostátní kontaktní místa. Vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby co nejvíce usilovaly o to, vybavit tato vnitrostátní kontaktní místa dostatečnými organizačními, technickými a finančními zdroji, které jim umožní účinně zastávat jejich rozsáhlejší úkoly. EHSV navrhuje stanovit a přijmout pro účely shromažďování aktuálních a spolehlivých údajů společnou metodiku a přístup.

1.5. EHSV poukazuje na to, že je důležité zřídit síť forenzních a toxikologických laboratoří, která by podpořila užší spolupráci vnitrostátních laboratoří. Tato síť by podpořila výměnu informací o nejnovějším vývoji a tendencích a sdílení údajů a umožnila by odbornou přípravu forenzních odborníků v oblasti drog. EHSV v zájmu dosažení úspor z rozsahu vítá

⁽¹⁾ Úř. věst. C 102 I, 24.3.2021, s. 1.

⁽²⁾ Úř. věst. C 272, 8.7.2021, s. 2.

myšlenku sítě virtuálních laboratoří, kterou by mohly vytvořit i skupiny členských států na základě své zeměpisné blízkosti nebo podobných rizikových profilů, pokud jde o dovoz a šíření drog.

2. Úvod ⁽³⁾

2.1. Trh s drogami, jehož minimální odhadovaná maloobchodní hodnota dosahuje 30 miliard EUR ročně, je hlavním zdrojem příjmů pro organizované zločinecké skupiny v EU. Kromě hospodářského dopadu, úmrtí souvisejících s drogami a dalších škod na veřejném zdraví má trh s drogami další dopady, jako jsou vazby na širší trestnou činnost a terorismus, negativní vliv na legální ekonomiku, násilí v komunitách, poškozování životního prostředí a v neposlední řadě i prohlubování korupce a oslabování správy, které představují stále závažnější problém.

2.2. Užívání drog v Evropě zahrnuje širší škálu látek, jako jsou:

- konopí – jeho užívání zůstává stabilně velmi rozšířené,
- kokain – znepokojivé signály svědčí o tom, že má větší potenciál škodit zdraví,
- amfetamin – poptávka je stále stejná,
- metamfetamin – vzhledem k jeho výrobě a pašování by se jeho užívání mohlo v Evropě zvýšit,
- MDMA (extáze) – vážné zdravotní riziko představují zejména velice silné výrobky,
- nové psychoaktivní látky – na konci roku 2020 centrum EMCDDA monitorovalo přibližně 830 nových psychoaktivních látek,
- LSD, DMT, halucinogenní houby, ketamin a GHB – nejsou tak běžně užívané, ale i ony představují stále větší problém pro veřejné zdraví,
- heroin a další opioidy – je pozorováno riziko jejich většího užívání.

2.3. Odhaduje se, že v EU během svého života vyzkoušelo nelegální drogy více než 83 milionů dospělých. V roce 2019 došlo v EU k nejméně 5 150 úmrtím v důsledku předávkování, přičemž od roku 2012 toto číslo každoročně narůstá, a to i u dospívajících ve věku 15–19 let. Rozsah užívání stimulantů a druhy, které jsou nejběžnější, se v jednotlivých zemích liší a v některých členských státech lze určité „měkké“ látky zakoupit bez omezení. Stále více údajů naznačuje, že se zřejmě zvyšuje počet osob, které užívají stimulanty nitrozilně. Drogy užívají všeobecně více muži, kteří se často vyznačují intenzivnějšími nebo pravidelnými vzorci užívání.

2.4. Zprávy uvádějí, že pěstování konopí a výroba syntetických drog v Evropské unii pokračovaly během roku 2020 ve stejné míře jako před pandemií. Trh s drogami v EU řídí organizované zločinecké skupiny, je globálně propojen a výrazně ho stimuluje výroba drog v Jižní Americe, Africe, Afghánistánu, Číně, Maroku, Turecku a v regionu západního Balkánu. Význam má Afrika, která hraje stále důležitější úlohu z hlediska obchodu a tranzitu, což by mohlo mít destabilizující vliv a negativní dopad na bezpečnost a správu a prohloubit problémy týkající se drog v této oblasti. EHSV proto zdůrazňuje, že je při odhalování nových nedovolených látek a bránění obchodu s těmito látkami a jejich šíření klíčové posílit mezinárodní koordinační úsilí.

⁽³⁾ S využitím údajů Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA), Evropská zpráva o problematice drog za rok 2021, www.emcdda.europa.eu

2.5. Z údajů je zřejmé, do jaké míry se situace v oblasti drog za posledních 25 let změnila. Události posledních let také upozorňují na stále naléhavější nutnost rychlých intervencí, což znamená, že EU musí mít lepší schopnost včas identifikovat hrozby vyplývající z neustále dynamičtějšího a přizpůsobivějšího drogového trhu.

3. Obecné připomínky

3.1. V souladu s postoji, které k tomuto tématu již několikrát vyjádřil⁽⁴⁾, EHSV vítá protidrogovou strategii EU na období 2021–2025, jejímž cílem je ochrana a zajištění blahobytu společnosti a jednotlivců, zlepšení veřejného zdraví, zajištění vysoké úrovně bezpečnosti široké veřejnosti a zvýšení zdravotní gramotnosti, a vyzývá k jejímu urychlenému provádění. EHSV oceňuje fakticky podložený, integrovaný, vyvážený a multidisciplinární přístup této strategie k drogové problematice na vnitrostátní, unijní a mezinárodní úrovni. EHSV pozitivně hodnotí, že zahrnuje i hledisko genderové rovnosti a rovnosti v oblasti zdraví, což je při určování nového směru v boji proti drogové závislosti a souvisejícím problémům důležité.

3.2. Priority a opatření v oblasti nelegálních drog, které budou prostřednictvím strategie⁽⁵⁾ koordinovány, by do roku 2025 měly celkově ovlivnit některé klíčové aspekty situace v oblasti drog v EU. Soudržné, účinné a účelné provádění opatření by mělo zajistit vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a sociální stability a bezpečnosti a pomoci zvýšit informovanost. Měly by být omezeny veškeré možné nezamýšlené negativní důsledky spojené s prováděním těchto opatření a měla by být podporována a dodržována lidská práva a udržitelný rozvoj. EHSV na základě těchto zásad podporuje přístup, který spočívá ve vytvoření zvláštního mandátu pro boj proti šíření nelegálních drog a proti jejich dobrovolnému užívání a proti jakémukoli druhu závislosti na nich.

3.3. Problematika drog je nedílnou součástí problémů v oblasti zdraví a bezpečnosti, kterým Evropa v současnosti čelí. Vzhledem k tomu, že se situace v oblasti drog neustále vyvíjí a na trh se pravidelně dostávají nové neklasifikované látky, je fenomén drog stále komplexnější a zasahuje do stále více oblastí. Příjmy plynoucí z drog jsou rovněž živnou půdou pro korupci, násilí a nezákonnou činnost. Z toho důvodu je nezbytné vyvíjet na úrovni EU větší úsilí.

3.4. EHSV sdílí názor⁽⁶⁾, že trh s drogami je pozoruhodně odolný vůči otřesu způsobenému pandemií COVID-19. Pašeráci drog se čile přizpůsobili cestovním omezením a uzavřením hranic. Na velkoobchodní úrovni se to projevuje některými změnami tras a metod, přičemž se drogy ve větší míře pašují intermodálními kontejnery a prostřednictvím komerčních dodavatelských řetězců a méně často s využitím lidských kurýrů.

3.5. I přes narušení trhů pouličního prodeje drog na začátku omezení volného pohybu osob a přes určité místní nedostatky v dodávkách se zdá, že se prodávající a kupující přizpůsobují a hojněji využívají služby šifrovaných zpráv, aplikace sociálních sítí, on-line zdroje a poštovní služby a služby doručování domů.⁽⁷⁾ To vyvolává obavy, že jedním z možných dlouhodobých dopadů pandemie bude další rozvoj drogových trhů digitální cestou.

3.6. Na začátku pandemie COVID-19 bylo zřejmé, že se trhy s drogami rychle obnovují, a během pandemie se urychlily určité trendy v obchodování s drogami, jako je například zvětšení zásilek, častější používání soukromých letadel, větší využívání vodních cest a bezkontaktní metody pro dodávání drog konečným spotřebitelům. Tento vývoj staví donucovací orgány před větší výzvy a vyžaduje koordinovanější preventivní opatření. V reakci na tuto situaci by mohla být přijata opatření, která by se zaměřila⁽⁸⁾ na podporu mezinárodní spolupráce v boji proti obchodu s drogami, výměny a předávání informací v oblasti vymáhání práva a účinného přístupu a osvědčených postupů v oblasti zákazů. Dále by se tato opatření

(4) Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 47, Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 182, Úř. věst. C 177, 11.6.2014, s. 52, Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 85, Úř. věst. C 69, 21.3.2006, s. 22.

(5) Strategie je založena především na základních zásadách práva EU a v každém ohledu podporuje základní hodnoty EU: úctu k lidské důstojnosti, svobodu, demokracii, rovnost, solidaritu, právní stát a lidská práva. Vychází rovněž z mezinárodního práva, příslušných úmluv Organizace spojených národů (OSN), které poskytují mezinárodní právní rámec pro řešení problematiky nelegálních drog, a ze Všeobecné deklarace lidských práv. Strategie zohledňuje vývoj politiky na mnohostranné úrovni a přispívá k urychlení jejího provádění.

(6) Jeden z hlavních závěrů Evropské zprávy o problematice drog za rok 2021, https://www.emcdda.europa.eu/edr2021_en

(7) Evropská zpráva o problematice drog za rok 2021.

(8) Evropská zpráva o problematice drog za rok 2021.

mohla soustředit na rozvíjení mezinárodních mechanismů týkajících se odpovědnosti a přepravy a využívání údajů v reálném čase a monitorovacích systémů pro rychlé odhalování a řešení změn na trhu s drogami. EHSV vítá, že všechny tyto prvky byly v návrhu na rozšíření revidovaného mandátu budoucí agentury EUDA zohledněny.

3.7. EHSV se domnívá, že mandát budoucí agentury EUDA by měl být výslovněji formulován tak, aby:

- zahrnoval rozsáhlé povinnosti týkající se kontrolovaných prekursů drog⁽⁹⁾. Jedná se o příležitost skutečně hájit veřejný zájem a zajistit rovnoměrný boj proti drogám na vnitrostátní, unijní a mezinárodní úrovni;
- byla stejná pozornost věnována nejen eliminaci nabídky drog, ale také zabránění přístupu k drogám, pomoci při překonávání závislosti, odvykací léčbě a znovuzачlenění dotčených osob do společnosti.

4. Užívání drog a nedovolených látek

4.1. EHSV zdůrazňuje, že existují různé hypotézy o užívání drog a nedovolených látek, které jsou zdraví škodlivé, zejména pokud jsou užívány bez zdravotních důvodů, bez lékařského dohledu a zároveň pravidelně a po dlouhou dobu. Vzhledem k tomu, že takové počínání může vést k závislosti, je pro dotčené osoby velmi obtížné vyřešit situaci samostatně, a proto je nezbytná podpora ze strany specializovaných subjektů a organizací občanské společnosti.

4.2. Některé léčivé přípravky, které lékaři předepisují na léčbu určitých zdravotních potíží a onemocnění, jako jsou benzodiazepiny nebo opiáty/narkotika, mohou vést k závislosti, pokud nejsou užívány podle předpisu. To může vést k podvodům, jako je nezákonné obchodování s lékařskými předpisy nebo s léčivými přípravky, a mandát nové agentury EUDA se na tyto podvody rovněž vztahuje. V posledních několika letech roste na trhu s drogami v Evropě a stále výrazněji také v Kanadě a ve Spojených státech počet a dostupnost nových benzodiazepinů. Ke dni 28. února 2021 sledovalo centrum EMCDDA prostřednictvím systému včasného varování EU 30 nových benzodiazepinů. Z nich bylo více než 80 % poprvé odhaleno v letech 2014 až 2020⁽¹⁰⁾. Opioidy, které jsou další skupinou léčivých přípravků a lékaři je předepisují jako prostředky proti bolesti, uživatelé často kombinují s nelegálními drogami, což může nejen vést k závislosti, ale může to také závažně ohrozit zdraví a dokonce způsobit smrtelné komplikace. V této souvislosti může rovněž docházet k podvodům, jako je obchodování (zákonné i nezákonné) s lékařskými předpisy či léčivými přípravky.

4.3. Vzhledem ke stávajícím klinickým hodnocením látek v USA, které jsou v současné době podle právních předpisů EU klasifikovány jako drogy (např. MDMA, psilocybin, LSD), by agentura EUDA měla věnovat zvláštní pozornost spolupráci s agenturou EMA, jelikož během dvou až tří let vznikne v EU trh s drogami (drogami jako takovými, nikoli s jejich deriváty), které budou registrované jako léčivé přípravky. To může vést ke dvojímu používání, kdy bude určitá skupina pacientů užívat legálně dostupný lék registrovaný jako léčivý přípravek a jiná skupina bude páchat trestný čin tím, že ho bude užívat nelegálně. Tímto způsobem by mohlo dojít k tomu, že zdraví lidé, kteří by chtěli získat lék z legálního zdroje vyrobeného podle předpisů týkajících se správné výrobní praxe, budou předstírat psychiatrické onemocnění, pro něž je léčivý přípravek (droga) oficiálně registrován.

4.4. EU se v současné době potýká s velkými problémy, které vyplývají z poměrně snadného vytváření neklasifikovaných látek, jež mohou způsobit závislost a poškozovat zdraví, a z jejich uvádění na trh, a dále řeší problémy s celou řadou látek, jejichž užívání a prodej jsou nezákonné, jako je marihuana, heroin, kokain a amfetaminy.

⁽⁹⁾ Na kontrolované prekursorů drog se od roku 1988 vztahuje Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. OSN zavedla podrobná ustanovení a požadavky týkající se kontroly prekursů používaných k výrobě zneužívaných drog. Evropský parlament a Rada dne 11. února 2004 přijaly nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog (Úř. věst. L 47, 18.2.2004, s. 1).

⁽¹⁰⁾ Nové benzodiazepiny v Evropě – přehled, Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost, 2021. ISBN 978-92-9497-641-3.

4.5. Obchodníci s drogami jsou velice inovativní, a proto vytvářejí stále nové látky. Do mandátu agentury EUDA patří i určování, odhalování, popis a bránění vzniku, šíření a užívání těchto látek. V EU je nyní také rozšířeno užívání více látek najednou, což má škodlivý dopad na veřejné zdraví. Nová agentura EUDA by se měla zabývat závislostmi na všech dalších látkách, jsou-li tyto látky užívány společně s nelegálními drogami.

4.6. Užívání drog a nedovolených látek se dotýká všech lidí, protože s sebou nese riziko závislosti, která může nejen zničit zdraví jednotlivců, ale také celý jejich život tím, že je dostane do začarovaného kruhu kolem drog, který zcela vylučuje společenský život, rodinu, vzdělávání, práci i vše ostatní. Riziko závislosti je vyšší u mladších a méně zkušených a vzdělaných osob i u ekonomicky neaktivních a nezaměstnaných osob.

4.7. Aby se zabránilo tomu, že by se závislé osoby naučily předstírat příznaky duševní nemoci, jež by jim umožnily přístup k léčbě přípravky (drogami), bylo by třeba důkladněji monitorovat internet. V současné době je možné na základě informací dostupných na internetu získat předpis na přípravky používané k léčbě některých onemocnění, jako je ADHD a deprese. Jejich předepsání závisí pouze na pohovoru a psychologických testech pacienta, na které se lze snadno připravit za použití veřejně dostupných informací.

4.8. Vzhledem k rostoucímu počtu osob užívajících léčivé přípravky s návykovými látkami se proto zdá odůvodněné, aby agentura EUDA získala pravomoci v rámci širších činností souvisejících s veřejným financováním tohoto druhu léčivých přípravků. Jestliže budou omamné léčivé přípravky veřejně financovány s tím, že v sociálních médiích budou existovat všeobecně dostupné informace o tom, jak uspět v psychologických testech za účelem získání tohoto druhu léčivých přípravků, a pokud nebudou zavedena doplňující kontrolní opatření, bude docházet ke zneužívání hrazených léčivých přípravků (drog), protože takto budou cenově dostupnější než při zakoupení od obchodníka s drogami.

5. Konkrétní připomínky

5.1. EHSV souhlasí s konstatováním⁽¹¹⁾, že ustanovení stávajícího mandátu centra EMCDDA stále méně odpovídají komplexnosti drogové problematiky, což potvrdily pravidelné kontakty s tímto centrem a s jeho zúčastněnými stranami. Zakládající nařízení neodráží současnou realitu drogové problematiky a je v rozporu s úkoly, které bude muset agentura EUDA plnit a jejichž cílem je reagovat na výzvy související s tímto jevem a na požadavky hlavních zúčastněných stran.

5.2. Revize mandátu agentury EUDA

5.2.1. Stejně jako v jednom ze svých předchozích stanovisek zdůrazňuje EHSV i zde svou podporu úsilí v boji proti nezákonnému šíření a užívání nelegálních drog a je připraven podpořit veškeré preventivní kampaně a opatření za tímto účelem. Vyjadřuje politování nad tím, že v návrhu nejsou zohledněna jeho dřívější doporučení ohledně úzkého zapojení zainteresovaných organizací občanské společnosti do činnosti agentury EUDA.

5.2.2. EHSV zdůrazňuje, že je třeba rozšířit mandát agentury EUDA tím, že získá modernější přístupy a nástroje zaměřené na budoucnost, a schvaluje všech sedm nových oblastí dodatečných pravomocí. Vyjadřuje politování nad tím, že v návrhu nebyly jasněji formulovány otázky týkající se poskytování informací, osvětových kampaní, opatření zaměřených na pomoc při řešení závislosti a preventivních opatření a že se návrh nezabývá zapojením organizací občanské společnosti s jejich přidanou hodnotou a synergiemi, které vytvářejí.

5.2.3. Pravomoci, které by v oblasti předepisování léků sdílela agentura EUDA s agenturou EMA, by měly být rozšířeny i na koncepci odborné přípravy lékařů, kteří předepisují kategorii léčivých přípravků, jež jsou podle právních předpisů EU klasifikovány jako nelegální drogy.

5.2.4. EHSV navrhuje doplnit do každého ze sedmi specifických cílů tyto prvky:

⁽¹¹⁾ Hodnocení Evropské komise za období 2018–2019 podle pracovního dokumentu útvarů Komise o posouzení dopadů.

- aby se agentura EUDA mohla zaměřit na monitorování souběžného užívání více drog, tj. návykového užívání jiných látek, které je spojeno s užíváním drog, a lépe je řešit, měla by zohlednit, že souběžné užívání více látek je mezi uživateli drog značně rozšířené a má škodlivý vliv na veřejné zdraví. Účinné potírání tohoto jevu vyžaduje úzkou spolupráci na regionální a místní úrovni a přímé zapojení organizací občanské společnosti;
- vnitrostátní kontaktní místa potřebují zvláštní podporu, aby mohla posuzovat hrozby a vypracovat nástroje sloužící k informování pracovníků, kteří jsou v kontaktu s uživateli drog, ohledně nového vývoje v oblasti nelegálních drog, které by mohly mít negativní dopad na veřejné zdraví, bezpečnost a zabezpečení, vzhledem k tomu, že se budou v praxi bezprostředně podílet na posilování připravenosti EU na nové hrozby;
- zřízení sítě forenzních a toxikologických laboratoří, která by propojila vnitrostátní laboratoře. Tato síť by podpořila výměnu informací o nejnovějším vývoji a tendencích a umožnila by odbornou přípravu forenzních odborníků v oblasti drog. EHSV v zájmu dosažení úspor z rozsahu vítá myšlenku sítě virtuálních laboratoří, kterou by mohly vytvořit i skupiny členských států na základě své zeměpisné blízkosti nebo podobných rizikových profilů, pokud jde o dovoz a šíření drog;
- měla by být posílena úloha sítě Reitox, aby poskytovala spolehlivou databázi pro vytváření účinných informačních a preventivních strategií, a tato síť by měla mít možnost vydávat varování v případech, že se na trhu objeví obzvláště nebezpečné látky. EHSV se domnívá, že by bylo v této souvislosti možné optimalizovat proces shromažďování údajů členskými státy zavedením jednotné vědecké metodiky, včetně automatizovaného procesu poskytování údajů členskými státy, a také propojením příslušných registrů a databází;
- příprava kampaní na úrovni EU, které by byly zaměřeny na prevenci a osvětu v oblasti nelegálních drog, což by agentuře EUDA při její činnosti umožnilo vycházet z vypracovaných analýz. Agentura EUDA by rovněž měla být schopna podporovat členské státy při přípravě vnitrostátních kampaní a v úzké spolupráci s agenturou EMA by mohla navrhnout standardní vizuální označení, které by mělo být povinně uváděno na obalech léčivých přípravků obsahujících omamné látky;
- provádění výzkumu a poskytování podpory nejen v otázkách souvisejících se zdravím, ale také ohledně trhů s drogami a nabídky drog, a tedy řešení problematiky drog komplexnějším způsobem;
- plnění výraznější mezinárodní úlohy a podpora vedoucí role EU v oblasti protidrogové politiky na mnohostranné úrovni.

5.3. Způsoby zajištění hladkého fungování agentury EUDA

5.3.1. Nová agentura EUDA musí změnit přidělování rozpočtových zdrojů členských států. Tyto zdroje by měly být posuzovány na základě dostupnosti a kapacity uznávaných a doporučených útvarů zabývajících se drogovou problematikou. Aby byla vnitrostátní kontaktní místa schopna plnit úkoly stanovené v rozšířeném mandátu, měla by mít jistotu, že obdrží dostatečné finanční zdroje, a to předvídatelným a stabilním způsobem, a nikoli že budou muset soutěžit o granty.

5.3.2. Informování a prevence, na něž se klade důraz v čl. 168 odst. 1 třetím pododstavci SFEU, by měly být rozšířeny na konkrétní činnosti místních komunit a měly by podporovat vytváření příznivého prostředí, ve kterém by osoby užívající drogy mohly na místní úrovni získat pomoc pro překonání své závislosti. Je důležité, aby příslušné orgány a agentura EUDA poskytovaly místním komunitám pracovní plány a rozsáhlou podporu.

5.3.3. EHSV poukazuje na to, že drogová závislost úzce souvisí s duševními problémy a s prožitými traumaty. Proto by měly být při potírání těchto závislostí řešeny základní příčiny a akční plán agentury EUDA by se měl odvíjet od terapeutické činnosti ve skupinách ohrožených závislostí.

5.3.4. Z dostupných údajů vyplývá, že kromě jedinců, kteří potřebují psychologickou podporu kvůli předchozím traumatickým zážitkům, existuje také skupina osob, které by se pravděpodobně nestaly závislými, kdyby se nenakazily onemocněním COVID-19. EHSV proto doporučuje, aby byly pravomoci agentury EUDA rozšířeny tak, aby pokryly i toto vysoké zvýšení náchylnosti jedinců k závislosti, kterou způsobily závažné a dlouhodobé následky onemocnění COVID-19.

5.3.5. Efektivní prosazování zákazu nelegálních drog zároveň vyžaduje, aby byl vyvíjen účinný vliv na samý základ společnosti, a lidé se závislostí tak nebyli ponecháni svému osudu, ale byli naopak podporováni ve svém rozhodnutí, že drogy přestanou užívat. Navzdory rostoucímu objemu veřejných prostředků, které jsou vynakládány na boj proti obchodu s drogami, pomoc lidem překonat jejich závislost stále představuje obrovský problém. Agentura EUDA by proto měla zohlednit nejlepší zkušenosti členských států EU a mohla by přeorientovat větší část své činnosti na psychologické příčiny zneužívání drog.

5.3.6. Aby bylo možné zaujmout v EU globální a regionální přístup k trhu s drogami, je nutné sledování a pečlivé monitorování vývoje v oblasti výroby drog a nedovolených látek v oblastech, které tradičně představují rizika, jako je Jižní Amerika, Afghánistán, Afrika, Čína, Turecko a západní Balkán. Aktivní a nepřetržitě se měnící úloha organizovaných zločineckých skupin, které proměňují dynamiku nabídky drog a obchodu s nimi, vyžaduje soustavné a koordinované úsilí všech příslušných orgánů, zejména těch, které na mezinárodní úrovni prosazují právo a chrání hranice. Pouze intenzivní spolupráce může pomoci zmapovat trasy obchodu s drogami a účinně je eliminovat.

5.4. Vnitrostátní kontaktní místa

5.4.1. Je třeba rozšířit úlohu a funkci vnitrostátních kontaktních míst. Jejich činnost se v jednotlivých zemích EU značně liší. Některá vnitrostátní kontaktní místa provádějí informativní, analytický a vědecký výzkum, odborné poradenství a vydavatelskou činnost. Mezi hlavní cíle činnosti vnitrostátních kontaktních míst by mělo patřit metodičtější sledování, shromažďování, hodnocení a klasifikace standardizovaných údajů a zpracování, uchovávání, analýza a šíření informací v oblasti poptávky a nabídky drog v EU. Vnitrostátní kontaktní místa by měla rozvíjet protidrogová opatření a aktivně reagovat na situaci v této oblasti. Měla by usilovat o poskytování informací, podporu činnosti vlád členských států a formulování vnitrostátní politiky v oblasti drog a drogové závislosti.

5.4.2. Vnitrostátní kontaktní místa mají pro účinné a rychlé plnění nového mandátu agentury EUDA klíčový význam. Pouze silnější a dobře koordinovaná síť vnitrostátních kontaktních míst může poskytovat relevantní údaje, a to nejen retrospektivně, ale především co se týče výskytu nových škodlivých látek, jejich odhalování a identifikace, možných distribučních kanálů atd. Vzhledem k tomu, že to vyžaduje budování širokých laboratorních kapacit, měly by být podporovány regionální svazy a klastry sdružené ve vysoce rizikových oblastech, např. na vnějších hranicích EU, v blízkosti obvyklých tras dovozu drog atd.

5.4.3. Vnitrostátním kontaktním místům by měla být poskytována podpora a co neúčinnější společné pokyny a metodiky, aby mohla shromažďovat srovnatelné údaje a ukazatele, s pomocí nichž by bylo možné se posunout k otázkám bezpečnosti a ochrany, a nikoli pouze bojovat proti šíření drog a nedovolených látek.

5.4.4. Členské státy by měly být vybízeny k tomu, aby vnitrostátním kontaktním místům poskytovaly více zdrojů, včetně informací, technologií, finančních prostředků atd. Mělo by být vynaloženo veškeré úsilí na pomoc těmto kontaktním místům, která by tak byla lépe schopna plnit nový, rozšířený mandát a hrát významnější úlohu.

5.4.5. Je třeba připomenout, že kromě vytvoření komunitních mechanismů pro boj proti závislosti by agentura EUDA měla ve spolupráci s členskými státy vybudovat vnitrostátní systémy spolupráce s cílem vytvořit a podporovat společné podpůrné programy pro skupiny potenciálně ohrožené drogovou závislostí. Omezit užívání drog mohou napomoci pouze silné vazby vytvořené v místních komunitách. Agentura EUDA by mohla jako příklad řešení, která přinesla pozitivní výsledky, uplatnit ta, která již zavedla portugalská vláda.

5.4.6. EHSV se domnívá, že by bylo v této souvislosti možné zlepšit systém podávání zpráv vnitrostátních kontaktních míst, aby se uspořil čas a zdroje oproti systému dvojího podávání zpráv, jelikož tato kontaktní místa mají v současné době podávat zprávy jak budoucí agentuře EUDA, tak OSN.

V Bruselu dne 18. května 2022.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG